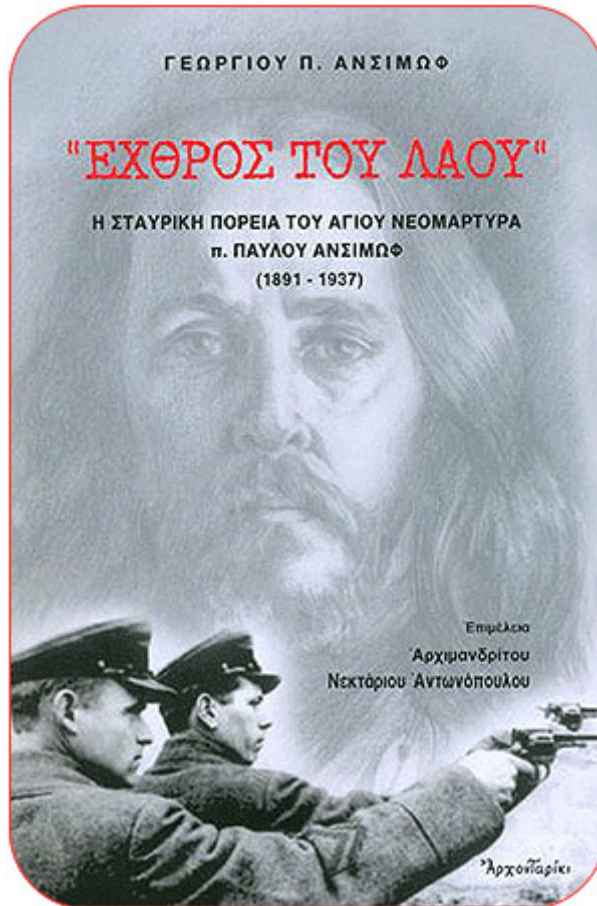

14 Ιουνίου 2021

Εχθρός του Λαού

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

“ΕΧΘΡΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ”

Η ΣΤΑΥΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΑ

π. ΠΑΥΛΟΥ ΑΝΣΙΜΩΦ

(1891 - 1937)

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΑΝΣΙΜΩΦ

"ΕΧΘΡΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ"

Η ΣΤΑΥΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΑ

π. ΠΑΥΛΟΥ ΑΝΣΙΜΩΦ

(1891 - 1937)

Ο Άγιος Νεομάρτυρας Παύλος μαρτύρησε κατά τα φρικτά χρόνια της Σοβιετικής δικτατορίας και των απαισιότατων και άδικων διωγμών κατά της Εκκλησίας. Υπήρξε χαρισματούχος Κληρικός που ξεκίνησε με πολύ ζήλο και θυσίες την διακονία του.

Παρά ταύτα χαρακτηρίζεται σύντομα ως «εχθρός του λαού»... Ο λόγος σύνηθισμένος: απλώς επειδή ήταν Κληρικός! Αυτό στιγματίζει στην συνέχεια όλη την οικογένειά του- και τον παγκοσμίου φήμης υιό του Γεώργιο, συγγραφέα της βιογραφίας του. Το καταπληκτικό βιβλίο «Εχθρός του λαού» περιγράφει με συναρπαστικό τρόπο κυρίως τα τελευταία γεγονότα της ζωής του Νεομάρτυρος. Επίσης, μέσα από τις γενικές περιγραφές των καταστάσεων που επικρατούσαν μπορούμε να πληροφορηθούμε την αλήθεια για εκείνη την ιστορική περίοδο.

Παραθέτουμε κάποια αποσπάσματα που συγκινούν, παραδειγματίζουν και ωφελούν. Η ανδρεία και η τελεία αγάπη των Μαρτύρων για τον Χριστό είναι πάντοτε το καλύτερο παράδειγμα για κάθε αγωνιζόμενο Χριστιανό. Ευχαριστούμε θερμώς τον Πανοσ. Καθηγούμενο της Ι. Μονής Σαγματά Αρχιμ. Νεκτάριο για την ευλογία που μας παρείχε για την αναδημοσίευση των αποσπασμάτων.

Η πρεσβυτέρα του περιμένει παιδί και οι γονείς ελπίζουν ότι θα αποκτήσουν ένα γιο, για να συνεχιστεί η παράδοση της ιεροσύνης στην οικογένεια. Ήλθε η μέρα του τοκετού. Ο Θεός τους χάρισε δύο γιους. Δόξα Σοι, Κύριε.

Αλλά, όπως ο φτωχός βλέπει στο όνειρό του τον εαυτό του βασιλιά και όταν ξυπνάει είναι πάλι φτωχός, έτσι και το όνειρο του φοιτητή και πατέρα γκρεμίζεται από τη σύγκρουση με την πραγματικότητα. Η Ρωσία αναστατώθηκε. Στην αρχή ένας πόλεμος χωρίς νόημα, με μια αφορμή τιποτένια, ένας πόλεμος που εξελίχθηκε σε παγκόσμιο. Έπειτα η Επανάσταση. Οι Επαναστάτες χωρίς χαλινάρια, έριξαν από τον θρόνο του τον τσάρο. Στη θέση του έβαλαν τη δική τους προσωρινή κυβέρνηση. Λίγο μετά αυτούς τους Επαναστάτες τους έδιωξαν οι άλλοι Επαναστάτες. Μενσεβίκοι και Μπολσεβίκοι. Και οι μεν και οι δε έλεγαν ότι τώρα αυτοί είναι τα αφεντικά της Ρωσίας και θα ρίξουν και τον Θεό κάτω, όπως έριξαν και τον Τσάρο. Και θα βάλουν τη δική τους κυβέρνηση, τους δικούς τους νόμους, το δικό τους Θεό.

Στο Καζάν, όπως παντού στη Ρωσία, κυριαρχεί η φτώχεια, η πείνα, η καταστροφή. Δεν υπάρχει όχι μόνο ψωμί και γάλα, αλλά τίποτα. Κανένα χαρτονόμισμα δεν ισχύει πια. Τα τσαρικά ακυρώθηκαν, τα κερενσικά χρεωκόπησαν, στα νέα σοβιετικά χαρτονομίσματα δεν πιστεύει κανείς. Εάν θέλει να αγοράσει κανείς κάτι, μπορεί μόνο με την ανταλλαγή. Από πού όμως να έχει ένας νέος φοιτητής και να περισσεύει κάτι από τα ρούχα του; Από χρυσαφικά έχουν μόνο τις δύο βέρες τους, αλλά αυτές δεν διανοούνται να τις δώσουν.

Στην Ακαδημία, δίνουν στους φοιτητές μόνο ένα γεύμα καθημερινά. Αυτό το μικρό

μερίδιο ήταν η μοναδική τροφή για την οικογένεια του ιερέα. Η μητέρα δεν είχε αρκετό γάλα για τα μικρά κι έπειτα σταμάτησε και αυτό. Και τι γάλα να έχει μια πεινασμένη αδύνατη μητέρα, η οποία το μερίδιό της από το φαγητό του πατέρα προσπαθεί να το δώσει στα παιδιά της. Ο πατέρας παρακολουθεί τα μαθήματα ή διαβάζει στη βιβλιοθήκη. Προσπαθεί να βγάλει κάποια χρήματα, λειτουργώντας στο ναό των τυφλών, ή στο ναό του εργοστασίου πυρίτιδος. Τα χαρτονομίσματα δεν είχαν πια αξία. Τα μόνα που είχαν κάποια αξία ήταν τα τσαρικά νομίσματα. Μ' αυτά μπορούσες να αγοράσεις λίγα παξιμάδια, ή αν είσαι τυχερός λίγο γάλα. Όμως όλες οι προσπάθειες ήταν άκαρπες.

Ένα από τα δίδυμα δεν άντεξε. Ξεψύχησε στα χέρια της πεινασμένης μάνας. Στα δίδυμα έδωσαν τα ονόματα των παππούδων που ήταν ιερείς: Βιατσεσλάβ και Γεώργιος. Ο Βιατσεσλάβ έφυγε. Ο πατέρας πήρε μερικά σανίδια και έφτιαξε ένα πρόχειρο μικρό φέρετρο. Εκεί έβαλαν το μωρό. Μόλις που φαινόταν το μικρό κορμάκι του, κοκκαλιασμένο, σα σκελετός με τεντωμένη επιδερμίδα.

Στην Ακαδημία, η ζωή γινόταν όλο και πιο δύσκολη. Οι περαστικοί πετούσαν πέτρες στα παράθυρα, οι φοιτητές και οι ιερείς αντιμετώπιζαν την κοροϊδία, την ειρωνία, τους εξευτελισμούς στους δρόμους. Οι ιδιοκτήτες του σπιτιού που νοικιάζαμε άρχισαν να αγριεύουν.

Ο πατέρας βλέποντας ζωντανό ακόμα, αλλά πολύ αδύνατο τον Γεώργιο, αγνώριστη και πολύ αδύναμη την γυναίκα του και την κόρη του, αποφάσισε να τους στείλει στους μακρινούς συγγενείς, στο χωριό Πολόγκογιε, κάπου κοντά στον ποταμό Βόλγα. Παίρνει λοιπόν την Μαρία, την Ελπίδα, τριών χρονών κοριτσάκι, και τον μικρό γιο τους και πηγαίνει στο λιμάνι. Προσπαθεί να βρει κάποιο πλοίο. Όμως, πλοία επιβατικά δεν υπήρχαν. Βρήκαν ένα φορτηγό πλοίο που μετέφερε ξυλεία, και παρακάλεσαν τον καπετάνιο. Αυτός δέχτηκε να τους πάρει. Έτσι οι πρόσφυγες έφτασαν στο χωριό Πολόγκογιε και οι συγγενείς τους έδωσαν στέγη και τροφή.

Η νέα εξουσία επιβάλλεται παντού. Οι μυστικές υπηρεσίες δικτυώνονται, ελέγχουν τα πάντα, παρακολουθούν τους πάντες. Έμπαιναν στα σπίτια των κατοίκων, έψαχναν, άρπαζαν τα πράγματά τους. Μπήκαν στα σπίτια των συγγενών μας, πήραν τις γούνες. Από τις δύο μικρές ξαδέρφες μου, την Ελπίδα και τη Βάλια, άρπαξαν τις πάνινες κούκλες, που τους είχαν στείλει δώρο στη γιορτή τους. Στα κοριτσάκια είπαν:

-Αυτές οι κούκλες θα πάνε στον παιδικό σταθμό να παίζουν όλα τα παιδιά και όχι μόνον εσείς.

Στην Θεολογική Ακαδημία έγινε η τελετή απονομής των πτυχίων. Φαινόταν ότι δεν είχε και ιδιαίτερη αξία ή σημασία. Οι πτυχιούχοι καταλάβαιναν ότι η αποφοίτησή

τους από τη σχολή σήμαινε μια πορεία σταυρική, μέσα στην κακία και την επιθετικότητα.

Ήδη ο εμφύλιος πόλεμος είχε ξεκινήσει από την αρχή της Επανάστασης. Εκατομμύρια τα θύματα. Υπήρχε και το εξωτερικό μέτωπο. Στις αρχές της δεκαετίας του '20 υπογράφηκε η ταπεινωτική για τη Ρωσία συνθήκη του Μπρεστ, σύμφωνα με την οποία η Ρωσία που παραλίγο να κέρδιζε τον πόλεμο, παραχωρούσε στους αντιπάλους τις τεράστιες δυτικές εκτάσεις της και υποχρεωνόταν να πληρώνει τεράστια ποσά ως αποζημίωση. Ο εμφύλιος σιγά -σιγά έσβηνε, γιατί η Ρωσία είχε εξαντληθεί και δεν είχε πια δυνάμεις.

Οι άνθρωποι που είχαν κάποια αξία ή περιουσία, ευγενείς, επιστήμονες, όλοι όσοι χαρακτηρίζονταν αστοί, κηρύχθηκαν σε διωγμό. Δήμευση περιουσίας, εξορία, φυλακή, εκτέλεση. Σ' όλη τη Ρωσία απλωνόταν ένα κύμα ιερής εξέτασης, κυριαρχούσε η κόκκινη τρομοκρατία. Η αφαίρεση της περιουσίας μετατράπηκε σ' ένα ανοικτό, χωρίς ντροπή, ανελέητο πλιάτσικο, ποτισμένο με αίμα. Να τί έλεγαν:

-Αυτός έχει, εσύ δεν έχεις. Άρπαξέ τα. Η εξουσία είναι δική μας. Δε σου τα δίνει; Σκότωσε και πάρτα. Ό,τι είχαν, είναι δικό μας πλέον, ανήκει σε μας.

Έτσι ξεκίνησε μία, χωρίς προηγούμενο, αρπαγή της περιουσίας των πολιτών, με την ενθάρρυνση της νέας εξουσίας. Αρπάζουν τα πάντα, από μονοκατοικίες και διαμερίσματα, μέχρι το άλογο, ακόμη και την τσιγαροθήκη και τα υποδήματα. Στην Πετρούπολη κάθε Κυριακή, μπροστά στα χειμερινά ανάκτορα, εξέθεταν και πουλούσαν τα αντικείμενα του παλατιού. Πλήθος ανθρώπων που διψούσαν να πλουτίσουν, μαζεύονταν και άρπαζαν ό,τι έβλεπαν. Καρέκλες, χαλιά, κηροπήγια, τραπέζια, φλυτζάνια.

πατέρας του μουσουργού Μπρουσελόφσκι αγόρασε μία μικρή ανοξείδωτη μπανιέρα με τη μονογραφή Α.Ρ. Ήταν η μπανιέρα που έπλεναν τον διάδοχο του θρόνου Αλέξιο Ρωμανώφ. Έφερε την μπανιέρα στο σπίτι του και εκεί μέσα φύλαγαν τα κάρβουνα, τα ξύλα, τους κουβάδες με τα λάχανα τουρσί. Στα χρόνια του Β' Παγκοσμίου πολέμου η οικογένεια Μπρουσελόφσκι μετακόμισε στην Άλμα Άτα. Εγκαταστάθηκαν στα προάστια της πόλης. Τα σπίτια εκεί δεν διέθεταν λουτρά και όλοι οι κάτοικοι έρχονταν να πλυθούν σ' αυτή την μπανιέρα του Αλέξιου, κουβαλώντας μάλιστα και το δικό τους νερό.

Αφού άρπαξαν από παντού, έπειτα στράφηκαν και κατά των εκκλησιαστικών αντικειμένων και ιερών σκευών. Είχε ενσκήψει τότε ο λιμός και δικαιολόγησαν την αρπαγή λέγοντας ότι τα έσοδα θα πάνε για τους πεινασμένους. Ο Πατριάρχης Τύχων πείσθηκε και δήλωσε ότι όλα τα καλύμματα των εικόνων και άλλα

πράγματα αξίας, εκτός από τα ιερά σκεύη, θα πρέπει να δοθούν για χάρη των πεινασμένων. Μόνοι τους οι ιερείς και οι ενορίτες βοηθούσαν, έβγαζαν τα χρυσά καλύμματα από τις εικόνες και τα πρόσφεραν για χάρη των πεινασμένων. Οι ευκολόπιστοι παππούληδες και οι πιστοί, αλλά και ο ίδιος ο Πατριάρχης Τύχων, δεν γνώριζαν και δεν μπορούσαν να φανταστούν, ότι αυτά τα πολύτιμα αντικείμενα, δεν πήγαιναν για τους λιμοκτονούντες αλλά κάπου αλλού. Πρεσαρισμένα και κομματιασμένα, τα έριχναν σε μίαν άβυσσο που ονομαζόταν υποχρεώσεις της συνθήκης του Μπρεστ. Είτε τα έκλεβαν οι αετονύχηδες. Οι πεινασμένοι όμως περίμεναν, πίστευαν, πέθαιναν από την πείνα κι ευλογούσαν τον Θεό με την αγαθή σκέψη ότι κάποιος ίσως χόρτασε και επιβίωσε. Τί άλλο να έκαναν οι ιθύνοντες; Η Ρωσία είναι τεράστια. Δεν μπορείς να δώσεις σε όλους ψωμί!

Το κυνήγι του θησαυρού, για όλα δηλαδή τα αντικείμενα αξίας, έγινε το κύριο μέλημα για τους κομισάριους της C.K.* Όταν συνέλαβαν τον πατέρα μου άρπαξαν ό,τι βρήκαν στο σπίτι, βιβλία, γράμματα, το αρτοφόριο, τα άμφια, ακόμη και δύο ασημένια κουταλάκια που βρήκαν στον μπουφέ. Στους εργάτες έταξαν να τους δώσουν τα εργοστάσια, με αυτό το σύνθημα τους εξαγόρασαν. Φυσικά δεν τους τα παρέδωσαν. Τη γη την πήραν από τους αγρότες, οι φτωχοί έγιναν εκατομμύρια, τους πιο ευκατάστατους αγρότες (κουλάκους) τους έδιωξαν από τον τόπο τους, ή τους εξόρισαν, ή τους εκτέλεσαν. Τους μορφωμένους, τους επιστήμονες, τους ευγενείς τους εξόρισαν, άλλους τους έβαλαν σε πλοία ή τραίνα και τους έδιωξαν από τη χώρα, αφού πρώτα τους άδειασαν τα πορτοφόλια, τις τσέπες, τις τσάντες τους. Τη λευκή φρουρά και τους τσαρικούς αξιωματικούς τους εξόρισαν, τους εκτέλεσαν, τους γελοιοποίησαν.

Τα πανεπιστήμια, τις ακαδημίες, τα ινστιτούτα, τα μετέτρεψαν σε τμήματα ταχείας καταπολέμησης της αγραμματοσύνης. Ήταν μία παρωδία. Έμπαινες χωρίς εξετάσεις, φτάνει να 'χεις περάσει τις κομματικές εξετάσεις, κι έπαιρνες πτυχίο πάλι χωρίς εξετάσεις. Προετοίμασαν αμέτρητους μυστικούς πράκτορες σε όλη τη χώρα, που έκαναν αναφορές για τους πάντες και τα πάντα. Η δημόσια διοίκηση δόθηκε στα χέρια των πιστών στο κόμμα. Το βασικό κριτήριο δεν ήταν ούτε η γνώση, ούτε η μόρφωση, ούτε η εξειδίκευση, ούτε οι ικανότητες, ούτε η γνώση ξένων γλωσσών. Ένα μόνο μετρούσε: Η πίστη στο κόμμα. Εάν έδινες τα εχέγγυα ότι είσαι πιστός στο κόμμα, άνοιγαν οι δρόμοι. Έτσι, ο καθένας έδειχνε όπως μπορούσε αυτή την πίστη του στο κόμμα. Πρόδιδε τον αδελφό, τον πατέρα, έστελνε αναφορές για τους γείτονές του κ.λπ.

Ιδιαίτερη σημασία είχε η συκοφαντική αναφορά για τον συνάδελφο, ή για τον προϊστάμενο. Όλες οι αναφορές υποβάλλονταν γραπτώς στην ασφάλεια και οι κομισάριοι δεν ερευνούσαν για να επιβεβαιώσουν την καταγγελία. Χωρίς άλλη

έρευνα συνελάμβαναν τον υπάλληλο ή τον προϊστάμενο, τον φυλάκιζαν και τον εκτελούσαν. Όμως τον υπάλληλο που κατέθετε τη συκοφαντική αναφορά, τον επιβράβευαν και τον προήγαγαν σε ανώτερη θέση. Το βασικό και παντοδύναμο όργανο από το οποίο εξαρτώντο τα πάντα, και το οποίο όλοι φοβούνταν σαν το διάβολο ήταν η C.K.

* C.K.: Πρόκειται για την «ασφάλεια» του νέου καθεστώτος η οποία ιδρύθηκε από τον Λένιν και οργανώθηκε από τον Ντζερζίνσκι. Σκοπό είχε τη δίωξη κάθε αντεπαναστατικής ενέργειας. Το 1922 αντικαταστάθηκε από την G.P.U., το 1936 από την N.K.V.D. και τέλος την K.G.B.

Η μητέρα άφησε στο χώμα τη βαλίτσα της, μία ξύλινη κούτα που την έφτιαξε ο π. Παύλος. Ανέβηκε τις σκάλες του ναού, που ήταν βρεγμένες από τη βροχή, μαζί με την τετράχρονη κόρη της και την ανηψιά τους. Ήθελε να καθήσει εκεί στην πόρτα του ναού και να ζητιανέψει! Θεέ μου, πώς να πει αυτές τις λέξεις, πώς να παρακαλέσει τους ενορίτες να τους δώσουν κάτι; Πού να το φανταζόταν ότι αυτή η γυναίκα του π. Παύλου, που τέλειωσε με άριστα το Πανεπιστήμιο, αυτή η πανέμορφη κοπέλα που ήταν το καμάρι των εκδηλώσεων του Πανεπιστημίου, η πρεσβυτέρα του π. Παύλου, ότι θα φτάσει κάποτε να αναγκαστεί να ζητιανεύει μαζί με τα μικρά παιδιά της; Ζητιανεύει στο όνομα του Χριστού κάτι να της δώσουν. Ίσως δεν θα τολμούσε να ξεκινήσει να ζητιανεύει, αλλά όταν θυμόταν την κηδεία του μικρού γιου της, όταν έβλεπε τα μεγάλα μάτια του άλλου δίδυμου γιου, ξεχνούσε τη ντροπή, το στόμα της άρχιζε να ψελλίζει, να παρακαλεί και άπλωνε την παγωμένη παλάμη της*.

* Προς το τέλος της δεκαετίας του '20 το καθεστώς με το νέο νόμο για την «θρησκεία», σκόπευε να διαλύσει την Εκκλησία και οποιασδήποτε θρησκεία. Χιλιάδες εκκλησιών γκρεμίστηκαν, αμέτρητοι ιερείς και πιστοί εξοντώθηκαν και βασανίστηκαν. Επεκράτησε μία τέτοια μανία καταστροφής κάθε θρησκευτικού και εκκλησιαστικού πράγματος, που ανάλογή της δεν συναντάμε στην ιστορία. Οι ιερείς και οι οικογένειές τους εξομοιώθηκαν με τους «κουλάκους» (πλούσιους γαιοκτήμονες) και τους αφαιρέθηκαν τα πολιτικά τους δικαιώματα. Αυτό σήμαινε ότι δεν θα είχαν πλέον δικαιώματα στα δελτία τροφίμων, στην ιατρική περίθαλψη κ.λπ. ενώ φορολογούντο σκληρά. Τα παιδιά τους δεν γίνονταν δεκτά στα Γυμνάσια και πανεπιστήμια. Πολλές τότε ιερατικές οικογένειες διαλύθηκαν. Οι μητέρες προτίμησαν να απαρνηθούν τους συζύγους τους, παρά να δουν τα παιδιά τους να πεθαίνουν από την πείνα ή τις αρρώστιες. Εμφανίστηκαν τότε ιερείς ρακένδυτοι

μπροστά στις εκκλησίες να εκλιπαρούν για ελεημοσύνη, ή πρεσβυτέρες που παρέμειναν πιστές στους συζύγους τους, να ζητιανεύουν με τα παιδιά τους. Ενέσκηψε στο μεταξύ ο φοβερός λιμός που αποδεκάτισε τον πληθυσμό και το πρόβλημα έγινε εντονότερο.

Έτσι ξεκίνησε τη ζωή του στο χωριό το νέο ζευγάρι. Και οι δύο απόφοιτοι Πανεπιστημίου. Ταλαιπωρημένοι από την οδοιπορία τους από το Βόλγα στο Κουμπάν. Η νεαρή μητέρα μου για πρώτη φορά στη ζωή της άρχισε να μαθαίνει πώς πρέπει να ταΐζει το άλογο, πώς βάζουν τα χαλινάρια, πώς βάζουν το κάρο πίσω, πώς αρμέγουν την αγελάδα. Οι γυναίκες των Κοζάκων, που ήξεραν από τη γεύση του ιδρώτα, παρακολουθούσαν πώς δουλεύει η οικογένεια με αυστηρό κριτικό μάτι. Ο πρώτος χρόνος της διαμονής στο χωριό ήταν πολύ δύσκολος. Κανένας δεν τους βοηθούσε σε τίποτα. Ούτε μια συμβουλή δεν τους έδιναν. Ακόμη και όταν γεννούσε η αγελάδα τους. Όλοι σώπαιναν και όλοι παρακολουθούσαν πώς θα τα καταφέρει αυτή η νεαρή παπαδιά. Ήταν ένας χρόνος πολύ δύσκολος. Ένοιωθαν σα να έδιναν καθημερινά εξετάσεις. Η μητέρα στο νοικοκυριό, ο πατέρας στο ναό. Λειτουργεί, βαπτίζει, παντρεύει, κηδεύει, προσεύχεται και στα διαλείμματα ασχολείται με όλα τα άλλα, νερό, φτυάρια, τσεκούρια, πριόνια... Βοήθεια δεν υπάρχει, παρά μόνον εμπόδια. Θα έπρεπε να είναι πανταχού παρών. Πήγαινε να οργώσει το χωράφι του. Ερχόταν κάποιος από τους ενοριίτες του, και του φώναζε επιτακτικά:

-Παπά, έλα να εξομολογήσεις και να κοινωνήσεις τη θεία μου. Είναι βαριά άρρωστη. Ο γιατρός είναι μακριά. Έλα γρήγορα μη τυχόν και πεθάνει και δεν προλάβεις. Άσε την παπαδιά να συνεχίσει το όργωμα.

Κι ο πατέρας άφηνε το χωράφι κι έτρεχε δέκα χιλιόμετρα μακριά να προλάβει την άρρωστη. Η μητέρα άφηνε τις άλλες δουλειές και συνέχιζε τη δουλειά του πατέρα μου στο χωράφι. Το κοριτσάκι τους, οκτώ χρονών, πρόσεχε το μωρό τους, που στη βάπτισή του πήρε το όνομα Γεώργιος.

Επιτέλους σιγά - σιγά, όλες οι δυσκολίες και τα προβλήματα ξεπεράστηκαν. Ο π. Παύλος και η παπαδιά του μπήκαν στις καρδιές των ενοριτών. Δούλευαν σκληρά, όπως και οι χωριανοί. Όμως δεν θα έπρεπε να ξεχνούν και το κύριο έργο του ποιμένα: Να ενώνει τους ανθρώπους με τον Θεό. Γι' αυτό το έργο είχε χρόνια προετοιμαστεί. Ονειρευόταν από παιδί να γίνει ένας καλός ποιμένας, να ποιμαίνει με αγάπη και αυτοθυσία τα λογικά πρόβατα του Χριστού. Τώρα που είχε αναλάβει αυτή την ενορία θα έπρεπε να είναι έτοιμος να τρέξει σε οποιαδήποτε ανάγκη των ενοριτών, να ανταποκρίνεται στα αιτήματά τους: Θ. Λειτουργία, κήρυγμα,

εξομολόγηση, ευχέλαιο, βαπτίσεις, γάμους. Τον καλούσαν μέσα στο χωριό, αλλά και μακριά. Έτρεχε με χιόνια, με βροχές, με κρύα, με την ανυπόφορη ζέστη του νότου, ακόμη και μέσα στη νύκτα. Πήγαινε με το άλογο, ή με τα πόδια να συναντήσει τους ανθρώπους που τον ζητούσαν. Έτρεχε να τους ακούσει, να ελαφρύνει τον πόνο τους, να τους στηρίξει, να τους ζεστάνει, να τους δώσει ελπίδα, να ενισχύσει την πίστη τους. Και μπορεί να ήταν αδύνατος στην πίστη αυτός που τον καλούσε, να ήταν εκνευρισμένος, αγράμματος, δεν έχει σημασία. Ως καλός ποιμένας θα έπρεπε να τρέξει, να συμπαρασταθεί, να απλώσει το χέρι του σε κάθε άνθρωπο που ζητούσε βοήθεια. Αυτό ήταν το έργο της ζωής του. Γι' αυτό ο Θεός του έδινε δύναμη.

Το έργο του π. Παύλου γινόταν όλο και πιο δύσκολο. Το άθεο καθεστώς είχε κηρύξει πόλεμο κατά της Εκκλησίας. Το εκκλησίασμα όλο και αραίωνε. Από τη Μόσχα ήλθε η είδηση: «Θεός δεν υπάρχει». Στα χωριά πήγαιναν οι αγκιτάτορες και έκαναν αθεϊστική προπαγάνδα. Μερικοί απ' αυτούς έμπαιναν στην εκκλησία κατά την ώρα της Λειτουργίας. Φορούσαν τις στολές, τα καπέλα τους, κρατούσαν όπλα. Δημιουργούσαν επεισόδια, φώναζαν, απειλούσαν, έβριζαν. Κάποιος έφτασε στο σημείο να βάλει το αποτσίγαρό του στο δίσκο που ήταν για τους φτωχούς. Όλο και πιο συχνά εμφανίζονταν στο χωριό ομάδες στρατιωτών. Και κανείς δεν μπορούσε να καταλάβει ποιοι είναι και ποιους αντιπροσωπεύουν. Έρχονταν μόνο για να απαιτήσουν, να αρπάξουν, να κλέψουν.

Κάποια νύκτα μια έφιππη ομάδα στρατιωτών σταμάτησε μπροστά στο σπίτι του π. Παύλου. Κτύπησαν την πόρτα. Ο π. Παύλος τους άνοιξε και αυτοί ζήτησαν να τους πάει μέχρι το ποτάμι για να ποτίσουν τα άλογά τους. Πράγματι τους οδήγησε ως το ποτάμι. Όταν πότισαν τα άλογά τους είπαν με αναίδεια στους λίγους χωρικούς που ήταν εκεί:

-Ε, παιδιά, αφού είναι άχρηστος ο παπάς, θα τον εκτελέσουμε εδώ πέρα να τελειώνουμε.

Ένας από τους στρατιώτες ετοίμασε το όπλο του. Όταν του είπαν ότι έχει παιδιά, σταμάτησε.

- Άντε, αφήστε τον τον καημένο να ζήσει. Πήγαινε στα παιδιά σου.

Ο π. Παύλος θλιμμένος γύρισε σπίτι. Είδε τα παιδιά και την πρεσβυτέρα του, αλλά δεν είπε λέξη. Πήγε στο εικονοστάσι, γονάτισε και προσευχήθηκε.

Υπήρχαν όμως και οι οικογένειες για τις οποίες ο ερχομός της νύχτας σήμαινε την

αρχή της φρίκης. Όπως φάνηκε αργότερα, οι οικογένειες αυτές ήταν απίστευτα πολλές. Σκοτεινά έργα, σκοτεινή ώρα. Νοέμβριος, Δεκέμβριος, Ιανουάριος, είναι οι μήνες με τις μεγαλύτερες νύχτες το χρόνο. Το σκοτάδι διαρκεί πάρα πολύ. Τα βράδια κανείς δεν έβγαινε από το σπίτι, ακόμη κι αν δεν είχε το σπίτι θέρμανση. Ήσυχα, τουρτουρίζοντας από το κρύο, έπαιρναν το βραδινό τους με το φως μιας λάμπας από κηροζίνη. Και όσοι είχαν ηλεκτρικό προσπαθούσαν να κάνουν οικονομία. Πολλές οικογένειες ζούσαν με την αγωνία. Θα 'ρθουν απόψε; Κάθε θόρυβος από κάποιο αυτοκίνητο, ένα παράθυρο, κάποιο γαύγισμα ενός σκυλιού δημιουργούσε αναστάτωση. Όταν πια η ώρα πήγαινε πέντε, ή έξι το πρωί πήγαιναν να κοιμηθούν. Και αυτό το πράγμα γινόταν κάθε νύχτα για χρόνια.

Εκείνα τα χρόνια οι ποινικοί κρατούμενοι ήταν λίγοι. Και δεν ενδιέφεραν την σοβιετική εξουσία ούτε οι εγκληματίες ούτε οι ληστές. Μικρό το κακό. Οι πραγματικά επικίνδυνοι ήταν οι πολιτικοί κρατούμενοι, όσοι χαρακτηρίζονταν «εχθροί του λαού». Οι κατηγορίες ήταν βαριές γι' αυτούς. Κατηγορούνταν για κατασκοπία, προδοσία, δεξιά απόκλιση, τροτσκική φράξια, συνομωσία, προετοιμασία αντεπανάστασης κλπ. Οι ποινές ανελέητες: στρατόπεδα, καταναγκαστικά έργα και εκτέλεση. Ποτέ δεν θα μάθουμε τον αριθμό των εκτελεσθέντων. Με τα πτώματα εκατομμυρίων αθώων είναι στρωμένοι πολλοί δρόμοι στα δάση και στις στέπες, στα κανάλια και τις σιδηροδρομικές γραμμές.

Στο θάλαμο είχαν στοιβάξει περίπου πενήντα άτομα. Η χωρητικότητα του θαλάμου ήταν πολύ μικρότερη. Ανάμεσά τους ήταν και άλλοι κληρικοί και μοναχοί. Ήταν κι ένας μοναχός από ένα μοναστήρι που το έκλεισαν και το μετέτρεψαν σε φυλακή ανηλίκων. Ο Ηγούμενος οδηγήθηκε στη φυλακή και παρέδωσε στον μοναχό αυτό ένα άγιο ποτήριο με ένα μικρό κάλυμμα. Ο μοναχός πήγαινε σε διάφορα μοναστήρια και ζητιάνευε. Ειδικά στο μοναστήρι τους. Όμως τα αγόρια και τα αφεντικά της μονής - φυλακής τον χτυπούσαν και τον έδιωχναν. Ζητούσε λίγο φαγητό και μια γωνίτσα να κοιμηθεί. Μάταια όμως, κανείς δεν τον λυπόταν. Κι έμοιαζε σαν αδέσποτο σκυλάκι. Όταν τον συνέλαβαν παρέδωσε στα φυλακισμένα παιδιά το άγιο ποτήριο, για να το φυλάνε, το οποίο φυσικά το πούλησαν. Όταν του έκαναν έλεγχο, βρήκαν μόνο το κάλυμμα. Αυτό είχε μόνο κι εκεί έβαζε τα παξιμάδια του. Το έβαλε κάτω από το κεφάλι του, το φύλαγε στο στήθος του και το έβαζε μπροστά του για να προσευχηθεί πριν κοιμηθεί. Ήταν ένα κάλυμμα - κειμήλιο, ποτισμένο με ιδρώτα, δάκρυα και αίμα.

Κάποια μέρα τον κάλεσαν για ανάκριση. Μετά δεν τον ξαναενόχλησαν. Το ίδιο και τον π. Αντώνιο. Μέσα στο θάλαμο ήταν κρατούμενος και ο γιος του σκοπευτή της Λετονίας, ο οποίος ήταν περήφανος για τον πατέρα του και για το ρόλο που έπαιξε

στην επανάσταση. Έστειλε ατέλειωτα γράμματα στον Στάλιν όπου ανέφερε τα κατορθώματα του πατέρα του και δήλωνε πιστός στο έργο του κόμματος. Λες και θα ίδρωνε το αυτί του Στάλιν! Σταμάτησαν και γι' αυτόν οι ανακρίσεις. Υποσχέθηκαν ότι σύντομα θα τους ανακοινώσουν την απόφαση. Έτσι, σιγά σιγά δημιουργήθηκε η ομάδα των κρατουμένων, οι οποίοι είχαν τελειώσει με τις ανακρίσεις και περίμεναν τις αποφάσεις της τρόικας. Οι κρατούμενοι για να σπάσουν την ανία και αδημονία άρχισαν πάλι να προφητεύουν.

- Οι παπάδες θα πάνε στο Σολοφκί* ή σε στρατόπεδο.
- Ο νεαρός (γιος του σκοπευτή) θα απελευθερωθεί.
- Ο μοναχός θα πάει για το σκοπευτήριο.

Οι νύχτες γίνονταν όλο και πιο μεγάλες. Όσο περνούσε ο καιρός τόσο και περισσότερο ο π. Παύλος πίστευε ότι θα φύγει μακριά, για κάποιο στρατόπεδο. Υπολόγιζε στην «πείρα» των παλαιών κρατούμενων. Αυτοί καταλάβαιναν. Συνήθως δεν έπεφταν έξω, αν και η τρόικα πολλές φορές είναι απρόβλεπτη. Σκεφτόταν πως η καλύτερη λύση θα ήταν το στρατόπεδο. Αυτό συζητούσε και με τον π. Αντώνιο. Υπολόγιζε να καταδικαστεί δέκα χρόνια. Ήταν η πιο επιεικής ποινή. Άραγε θα αντέξει; Θα μπορέσει να δει την οικογένειά του, τους ενορίτες του, τα πνευματικά του παιδιά; Πώς θα είναι τότε; Θα κρατήσουν την πίστη τους; Και θα μπορέσει όλα αυτά τα χρόνια να πάρει νέα τους, κάποιο γράμμα, κάποιο δέμα...; Σκεφτόταν τη στιγμή που θα ανεβαίνει στο τραίνο για την εξορία. Είχε δει τέτοιες στιγμές. Είναι φοβερές, όχι μόνο για τους ίδιους τους κρατούμενους, αλλά και για τους συγγενείς. Κανείς δεν γνωρίζει πότε θα φύγει μία αποστολή. Κυκλοφορούσε κάποια φήμη και τότε οι συγγενείς, κυρίως οι γυναίκες των κρατουμένων, ετοιμάζουν κάποια δέματα. Πηγαίνουν στο σταθμό Γιαροσλάβσκι της Μόσχας και περιμένουν. Κάποτε καταφθάνουν οι «μαύροι κόρακες». Είναι κατάμεστοι από τους κατάδικους. Τους κατεβάζουν γρήγορα και τους σπρώχνουν στα βαγόνια - φυλακές. Και οι γυναίκες τους τρέχουν, ψάχνουν, ρωτάνε για να βρουν τους ανθρώπους τους. Μέσα σ' αυτό το χάος δύσκολα τους βρίσκουν. Δίνουν και σημειώματα στους κατάδικους με μια ελπίδα μήπως βρουν τους δικούς τους ανθρώπους. Πόσες γυναίκες γυρνούν πίσω με τα δέματα στα χέρια...

Ο π. Παύλος θυμόταν την απελευθέρωσή του μετά από τη δεύτερη σύλληψη. Ήταν αδύνατος, ταλαιπωρημένος, ζαλισμένος, αλλά είχε κρατήσει στη μνήμη του δεκάδες ονόματα και διευθύνσεις αλλά και υποθέσεις που του είχαν πει οι συγκρατούμενοί του. Και τότε όλη η οικογένεια έτρεχε στις διευθύνσεις αυτές και μετέφερε τις ειδήσεις που τόσο περίμεναν οι οικογένειες των κρατουμένων. Κάπως έτσι υπολόγιζε να έλθει και στην οικογένειά του κάποια είδηση γι' αυτόν.

Σα κινηματογραφική ταινία περνούσε μπροστά του η ζωή του και η διακονία του

στην εκκλησία. Τα πρώτα όνειρά του για την ιερωσύνη, οι σπουδές του, ο γάμος του, τα παιδιά που έχασε, οι ταλαιπωρίες, οι μετακινήσεις, οι αλλαγές, οι διώξεις, οι φυλακές και θυμόταν τους ενορίτες του.

Καθένας με τον πόνο του, τα προβλήματά του. Όλους τους αγαπούσε, τους δεχόταν σαν καλός ποιμένας, τους άκουγε, τους συμβούλευε. Τώρα που να βρίσκονται; Σκορπισμένοι, δίχως φροντίδα, «ως πρόβατα μη έχοντα ποιμένα».

Τις σκέψεις του διέκοψε ο θόρυβος στην πόρτα. Ο φρουρός ξεκλείδωσε, μισάνοιξε την πόρτα και φώναξε:

- Αριθμός τάδε, τάδε, τάδε... Έξω με τα πράγματά σας.

Ένας κρύος αέρας μπήκε από την ανοιχτή πόρτα. Ο π. Παύλος, ο π. Αντώνιος, ο μοναχός και πολλοί άλλοι βγήκαν έξω από την αποπνικτική ατμόσφαιρα του θαλάμου. Προχώρησαν στο στενόμακρο διάδρομο και τους έβγαλαν στην τετράγωνη εσωτερική αυλή. Το κρύο διαπεραστικό, το σκοτάδι πηχτό. Μία μικρή λάμπα προσπαθούσε να φωτίσει λίγο. Μυριάδες χιονονιφάδες χόρευαν στον αέρα. Χώρισαν τους κρατούμενους κατά ομάδες κι έπειτα τους πήγαν στα αυτοκίνητα, στους «μαύρους κόρακες». Στα πλάγια έγραφαν «ψωμί». Όλοι όμως γνώριζαν το εσωτερικό περιεχόμενο της κλούβας. Πίσω είχε μία στενή πόρτα μ' ένα παραθυράκι με κάγκελα. Αμέσως μόλις ανέβαινες στην πόρτα, στέκονταν δύο φρουροί. Ένας σιδερένιος τοίχος με μία άλλη πόρτα με κάγκελα. Όλος ο χώρος σα μεγάλο σιδερένιο κουτί και στο ταβάνι ένα μικρό άνοιγμα για εξαερισμό. Όταν αυξήθηκε η ζήτηση για τέτοια αυτοκίνητα, δεν έγραφαν απ' έξω «ψωμί». Όλοι γνώριζαν τί πραγματικά κουβαλούσε αυτό το απαίσιο «κοράκι». Όταν κάποιος συναντούσε στο δρόμο ένα «μαύρο κόρακα» το θεωρούσε σαν κακό σημάδι, σα να συναντούσε απότομα ένα νεκρό.

Οι κρατούμενοι στέκονταν όρθιοι μέσα στη χιονοθύελλα κρατώντας τα λιγοστά πράγματά τους. Ρωτούσαν ο ένας τον άλλον.

- Ποιο άρθρο;

- 58.

Από τα μακριά μαλλιά, τα γένια και τα ράσα εύκολα καταλάβαινε κανείς πως όλη αυτή η ομάδα ήταν κληρικοί και μοναχοί. Νέοι και ηλικιωμένοι τους μάζεψαν σ' ένα χώρο της αυλής με φωνές και βαρετές εντολές.

- Όρθιοι. Όχι κουβέντες.

Σ' αυτό τον παγωμένο χώρο οι κρατούμενοι προσπαθούσαν να μαντέψουν γιατί τους κάλεσαν και μάλιστα με τα πράγματά τους; Γιατί είναι μόνο ιερωμένοι; Θα τους πάνε σε άλλη φυλακή; Θα τους πάνε στο σιδηρόδρομο με προορισμό το βορά

ή τη Σιβηρία; Για να τους εκτελέσουν αποκλείεται. Θα τους καλούσαν ξεχωριστά. Τότε τί θα γίνει με όλη την ομάδα που όλο και μεγαλώνει; Κάποιος είπε με σιγουριά:

- Σολοφκί.

Οι περισσότεροι θεώρησαν ότι αυτό είναι το πιο πιθανό. Και όσο έβλεπαν να φέρνουν όλο και καινούργιους ιερείς, το Σολοφκί θεωρήθηκε σίγουρο. Ξαφνικά έφεραν έναν πολύ χοντρό, αξύριστο, κοσμικό άνθρωπο που μιλούσε αρκετά ελεύθερα. Άρχισαν να αμφιβάλλουν για το Σολοφκί. Ο νέος αυτός άνθρωπος είχε ανάπηρο το χέρι του. Τον πονούσε και με το υγιές χέρι του προσπαθούσε να κρατάει πάνω του ένα παράξενο παλτό για να μην κρυώσει. Όταν βρέθηκε με τους κληρικούς άρχισε να μιλάει μαζί τους και τους είπε την ιστορία του. Ανέφερε ότι ήταν τραγουδιστής. Ήθελε να τραγουδάει στην όπερα, γνώριζε προσωπικά τους μεγάλους καλλιτέχνες, την Νεζντάνοβα, τον Παντορζίσκι και άλλους, όμως τον εμπόδισε το παράλυτο χέρι του. Έτσι έγινε χοράρχης στην εκκλησία. Το ίδιο και η γυναίκα του. Έγινε χοράρχης σε άλλη εκκλησία.

- Με συνέλαβαν το καλοκαίρι, τους είπε, μπροστά στην εκκλησία, μετά τη Θεία Λειτουργία. Έτσι όπως ήμουν με τις παρτιτούρες στα χέρια. Καταδικάστηκα με βάση το άρθρο 58 σε δέκα χρόνια φυλακή για αντισοβιετική προπαγάνδα.

Πάλι η ομάδα σιγουρεύτηκε ότι θα τους πάνε στο Σολοφκί. Έπειτα έφεραν έναν κρατούμενο με σγουρά μαλλιά και μοντέρνο χτένισμα. Ήταν ξένος. Όταν είδε με ποιους τον έβαλαν, απομακρύνθηκε λίγο μ' ένα ύφος αποδοκιμασίας. Σε λίγο έφεραν κι έναν γεροδεμένο χοντρούλη. Μόλις είδε ιερέα δίπλα του φώναξε:

- Ευλόγησον πάτερ.

Ο π. Παύλος τον ευλόγησε διακριτικά. Ο κρατούμενος είπε ότι ήταν διάκονος στην εκκλησία της Γεννήσεως του Χριστού. Είχε συλληφθεί, είχε περάσει πολλά βασανιστήρια και είχε χάσει την ακοή του. Από τα αυτιά του έβγαине συνέχεια υγρό. Κρατούσε απ' το χέρι τον π. Παύλο γιατί μαζί με την ακοή είχε χάσει και την ισορροπία του. Οι κρατούμενοι ιερείς άρχισαν πάλι να πιστεύουν ότι θα τους πάνε στα Σολοφκί. Η πόρτα άνοιγε κι έκλεινε συνεχώς και όλο έβαζαν κρατούμενους, στην πλειοψηφία τους κληρικούς. Ο άγνωστος ξένος κρατούμενος πήγε κοντά στο φρουρό και άρχισε να του μιλάει στα ρωσικά, αλλά με ξένη προφορά.

- Είμαι Ιταλός, μέλος του κομμουνιστικού κόμματος και εμπειρογνώμονας. Ήρθα στη Ρωσία έπειτα από το κάλεσμα του μεγάλου Λένιν, για να βοηθήσω στην εκπλήρωση του μεγάλου σχεδίου για τον ηλεκτρισμό της Ε.Σ.Σ.Δ. Κατά λάθος με συνέλαβαν. Έχω γράψει γράμμα στον Στάλιν και περιμένω απάντηση.

Ο φρουρός ασυγκίνητος. Τον έστειλαν στην ομάδα που πριν περιφρόνησε. Στο μεταξύ η ομάδα των κληρικών μεγάλωνε. Όλο και περισσότεροι κληρικοί έρχονταν απ' το κτήριο της φυλακής, αλλά και λίγοι κοσμικοί.

Πρόσεξαν ιδιαίτερα ένα νεαρό, πολύ λεπτό με κρυπαγήματα στα χέρια. Φορούσε μία γυναικεία κλειστή ζακέτα και από μέσα ένα άσπρο πουκάμισο. Δεν ήθελε να βγει στο κρύο και όλο κάτι έλεγε στο φρουρό στην ανοιχτή πόρτα.

Ο προϊστάμενος που κρατούσε στα χέρια του κάποιες τσαλακωμένες κόλλες έδωσε εντολή να φορτώσουν τους κρατούμενους στο «μαύρο κόρακα». Τρεις τέσσερις κρατούμενοι μόλις το άκουσαν έτρεξαν και μπήκαν στην κλούβα και κάθισαν μπροστά με την πλάτη τους στην καμπίνα του οδηγού που ήταν πιο ζεστά. Οι φρουροί το αντιλήφθηκαν και φώναξαν.

- Όχι καθιστοί, όλοι όρθιοι, ο ένας πλάι στον άλλον.

Οι κρατούμενοι κατάλαβαν ότι θέλουν να χωρέσουν όλοι στην κλούβα. Παρατήρησαν δε πως δεν χωρίζουν κληρικούς και κοσμικούς. Αυτό σήμαινε πως δεν προορίζονται για το Σολοφκί. Στην κλούβα δημιουργήθηκε το αδιαχώρητο. Ο νεαρός έμεινε τελευταίος, σα να έκανε πως δεν χωρούσε. Οι φρουροί τον άρπαξαν και τον έσπρωξαν μέσα στην κλούβα. Η πόρτα έκλεισε δύσκολα. Η ατμόσφαιρα αποπνικτική. Όμως δεν τέλειωσαν. Σε λίγο δύο φρουροί μετέφεραν ένα σώμα πληγωμένο. Ήταν κι αυτός κληρικός. Μέσα στα τρυπημένα ράσα του φαινόταν μια φαλάκρα και άσπρα μαλλιά. Από την άλλη πλευρά φαινόταν τα δάχτυλα μιας πατούσας που ήταν γεμάτη πληγές. Ο προϊστάμενος φώναξε:

- Ο αριθμός 55.

Ο πληγωμένος ιερέας πρόφερε αργά τον αριθμό του. Ο προϊστάμενος κοίταξε τις κόλλες του και φώναξε:

- Μέσα στο αυτοκίνητο.

Κατέβηκαν δύο κρατούμενοι να τον σηκώσουν. Ο ένας φώναξε:

- Σύντροφε, προϊστάμενε, είμαι τυχαία εδώ πέρα. Εγώ βοηθούσα τις μυστικές υπηρεσίες...

- Γρήγορα μέσα στο αυτοκίνητο.

Οι φρουροί τους έσπρωξαν μέσα. Οι δύο φρουροί ανέβηκαν και αυτοί στο αυτοκίνητο. Προσπάθησαν να κλείσουν την πόρτα, σπρώχνοντας τους

κρατούμενους. Κλείδωσαν και περίμεναν. Ο προϊστάμενος έκανε έλεγχο της εξώπορτας και κατευθύνθηκε προς την καμπίνα του οδηγού. Το αυτοκίνητο ξεκίνησε μουγκρίζοντας. Άραγε πού πηγαίνει; Βρισιές, διαμαρτυρίες, συνομιλίες ακόμη και αναστεναγμοί εμπόδιζαν να καταλάβει κανείς την πορεία του «μαύρου κόρακα» μέσα στους δρόμους της Μόσχας. Μέσα στην κλούβα σκοτάδι. Όλοι οι κρατούμενοι ήταν όρθιοι, δεν μπορούσαν ούτε το χέρι τους να κινήσουν. Η αναπνοή δύσκολη. Κινδύνευαν από ασφυξία. Σε κάθε στροφή το μαρτύριο γινόταν εντονώτερο.

- Περνάμε το άγαλμα των ηρώων της Πλέρνας.
- Άρα δεν πάμε για το σταθμό Γιαροσλάβσκι.
- Μάλλον στην Ταγκάνκα (φυλακές της Μόσχας).

Ησύχασαν όλοι για να μπορούν να παρατηρούν καλύτερα τη διαδρομή. Η ωραία φωνή του χοράρχη ακούγεται σαν ξεναγός.

- Πάροδος Κιτάισκι. Τώρα θα κάνουμε στροφή αριστερά στην Ταγκάνκα.

Με τη λέξη Ταγκάνκα καθένας άρχισε να σκέφτεται το μέλλον του και να ελπίζει. Νέα φυλακή σημαίνει νέα συνάντηση με τους ανακριτές και ίσως βρουν κατανόηση και αλλαγή της υπόθεσης. Είχαν την ψευδαίσθηση ότι τους στέλνουν επίτηδες στην άλλη φυλακή, για να τους απελευθερώσουν, επειδή δεν υπάρχουν στοιχεία για τα δήθεν εγκλήματά τους. Μάλλον πίστευαν, ότι ο καλός πατερούλης Στάλιν διάβασε τις επιστολές τους, συγκινήθηκε και επενέβη... Η ελπίδα πεθαίνει τελευταία. Οι περισσότεροι όμως ήταν πεπεισμένοι ότι η νέα φυλακή σημαίνει καθυστέρηση της υπόθεσης. Ούτως ή άλλως θα πάμε εξορία και η Ταγκάνκα θα είναι μια νέα σειρά ανακρίσεων, βασανιστηρίων, εξευτελισμών. Από τα κουρέλια που ήταν πεταμένα στο πάτωμα του φορτηγού, ακούστηκε κάτι που έμοιαζε με βογγητό, ένας αναστεναγμός. Ο νεαρός που τον βοήθησε να ανέβει στο αυτοκίνητο τον ρώτησε:

- Γιατί βογκάς πάτερ;
- Έστω μία σταγόνα... απάντησε ξέπνοα.
- Όλοι θέλουν έστω και μία σταγόνα, πετάχτηκε κάποιος.

Αυτός που ήταν δίπλα στον ξαπλωμένο ελευθέρωσε με δυσκολία το χέρι του, έβγαλε το μουσκεμένο απ' το χιόνι σκουφί του και το ακούμπησε στον παγωμένο τοίχο του αυτοκινήτου. Με δυσκολία προσπάθησε να σκύψει λίγο και να βρει το πρόσωπο του εξαντλημένου κληρικού. Προσπάθησε να στίψει στο στόμα του μία σταγόνα.

Από το πάτωμα ακούστηκε η φωνή του.

- Ο Θεός να σ' ευλογεί, καλέ Σαμαρείτη.
- Ε, πάτερ, όλοι όσοι φορούν τα ράσα είναι Σαμαρείτες. Και τα δικά σου κουρέλια κάποτε ήταν ράσα. Έτσι δεν είναι;
- Ναι, αδελφέ μου. Ο Κύριος με έφερε ανάμεσα στους συλλειτουργούς μου.
- Πού υπηρετούσες, γέροντα;
- Ε, αξίωσε ο Θεός...
- Πώς ονομάζεστε, πάτερ;
- Σεραφείμ. Σεραφείμ, αδελφέ μου.

Αυτόν τον ψιθυρισμό τον άκουσαν όλοι. Γι' αυτούς τους βρεγμένους, παγωμένους, ταλαιπωρημένους κατάδικους, αυτό το όνομα έμοιαζε με μια ακτίνα φωτός, που μπήκε ξαφνικά στο σιδερένιο σκοτεινό κουτί. Σεραφείμ! Ναι, ο μητροπολίτης Σεραφείμ, ο οποίος φώτιζε με το εμπνευσμένο έργο του γενιές και γενιές ορθοδόξων. Ο Σεραφείμ που πρώτος έγραψε το πολύτιμο και πολύτομο έργο για τη ζωή και την πολιτεία του αγίου Σεραφείμ του Σάρωφ. Ο Σεραφείμ, που είναι άριστος μουσικός και ζωγράφος. Είναι αυτός που το 1903 συμμετείχε στην μεγάλη γιορτή της ανακομιδής του λειψάνου του οσίου Σεραφείμ και κρατούσε τα τίμια λείψανα μαζί με τον τσάρο Νικόλαο Β'. Ήταν γιος φημισμένου ναυάρχου. Όλοι τον ήξεραν, όλοι γνώριζαν το μεγαλείο του και το εξαίρετο έργο αυτού του ανθρώπου. Και τώρα, αυτό το μεγάλο όνομα βρίσκεται μέσα στην παγωμένη κλούβα, πεταμένος στα πόδια των κρατουμένων, τυλιγμένος σε κάτι κουρέλια, μισοπεθαμένος, βασανισμένος, πληγωμένος.

Πόσο επίκαιρα ήταν τα λόγια του Απ. Παύλου. «Δοκώ γαρ ότι ο Θεός ημάς τους αποστόλους εσχάτους απέδειξαν ως επιθανάτιους, ότι θέατρον εγεννήθημεν τω κόσμω και αγγέλοις και ανθρώποις. Ημείς μωροί διά Χριστόν... ημείς ασθενείς... ημείς άτιμοι... άχρι της άρτι ώρας και πεινώμεν και διψώμεν και γυμνητεύομεν και κολαφιζόμεθα και αστατούμεν... λοιδορούμενοι ευλογούμεν, διωκόμενοι ανεχόμεθα, βλασφημούμενοι παρακαλούμεν. Ως περικαθάρματα του κόσμου εγεννήθημεν, πάντων περίφημα έως άρτι» (Αποκ. 19, 6).

Δηλαδή. «Μου φαίνεται πως ο Θεός σ' εμάς τους αποστόλους έδωσε την

ελεεινότερη θέση, σα να είμαστε καταδικασμένοι να πεθάνουμε στο στάδιο. Γιατί γίναμε θέαμα για τον κόσμο, για αγγέλους και για ανθρώπους. Εμείς παρουσιαζόμαστε μωροί για χάρη του Χριστού... εμείς είμαστε αδύναμοι... εμείς είμαστε περιφρονημένοι. Ως αυτή την ώρα πεινάμε, διψάμε, γυρνάμε με κουρέλια, ξυλοδαρμένοι, από τόπο σε τόπο χωρίς σπίτι... Στους εμπαιγμούς απαντάμε με καλά λόγια, στους διωγμούς με υπομονή, στις συκοφαντίες με φιλικά λόγια. Καταντήσαμε σαν τα σκουπίδια όλου του κόσμου, ως αυτή την ώρα θεωρούμαστε τα αποβράσματα της κοινωνίας».

Ξαφνικά ακούστηκε η φωνή από κάποιον που ήξερε το δρόμο.

- Αριστερά! Η φυλακή είναι αριστερά. Αυτός πήγε δεξιά και τώρα τρέχει. Γιατί; Καμία απάντηση. Ο «μαύρος κόρακας» έτρεχε πλέον σ' έναν άσχημο χωματόδρομο με πολλές λακούβες και πέτρες. Οι αναρτήσεις σκληρές. Έτρεμε ολόκληρος, τρανταζόταν. Οι κρατούμενοι μέσα σα τσουβάλια έπεφταν από δω και από κει. Η σιωπή έπαυσε. Άρχισαν να ανησυχούν, να αναρωτιώνται.

- Πού μας πάνε;

- Δεν μας πήγαν στο σταθμό, ούτε στην Ταγκάνκα.

Όμως σ' αυτή την περιοχή εκτός από την Ταγκάνκα δεν υπάρχει κάτι άλλο για να στείλουν ένα αυτοκίνητο γεμάτο κρατούμενους. Ρωτούσαν, ξαναρωτούσαν ανήσυχοι, ελπίζοντας να βρουν μίαν απάντηση, έστω και ψεύτικη. Κάποιος είχε αρχίσει να καταλαβαίνει. Η πορεία αυτή είναι μακρυνή, δρόμος χωρίς επιστροφή. Ο απαίσιος αυτός δρόμος οδηγεί στο σκοπευτήριο...

Το αυτοκίνητο προχωρούσε όλο και πιο μακριά. Έτρεχε πολύ γρήγορα. Τα χαλίκια εκσφενδονίζονταν στον πάτο του. Οι φρουροί άρχισαν να χτυπούν την πόρτα και να φωνάζουν.

- Σιωπή. Πάψτε να μιλάτε. Σιωπή, αλλιώς...

Αμέσως κυριάρχησε σιωπή. Δεν μιλούσε κανείς. Όλοι τους ανήσυχοι, ταλαιπωρημένοι, ανάσαιναν βαριά. Δεν έβλεπαν ο ένας τον άλλον. Πολλοί απ' αυτούς είχαν το πρόσωπό τους προς τα πάνω, με μία ελπίδα ότι σ' αυτό το απόλυτο σκοτάδι κάτι θα φανεί, κάτι θα ακουστεί. Σ' αυτή την απόλυτη ησυχία ακούστηκε η φωνή του λεπτού.

- Αφού δεν μας πάνε στο σταθμό, ούτε στην Ταγκάνκα, τότε πού μας πάνε;

Ήταν μια μαχαιριά αυτή η ερώτηση. Πάλι κυριάρχησε η σιωπή. Το αυτοκίνητο συνέχιζε, η μηχανή του μούγκριζε. Τώρα ο δρόμος έγινε ακόμη χειρότερος.

Ξαφνικά σταμάτησαν. Ο οδηγός δεν έσβησε τη μηχανή. Από μακριά ακούστηκε ένα άλλο αυτοκίνητο. Πλησίασε και τους προσπέρασε. Ήταν άδειο. Εκτέλεσε την αποστολή του. Κάτω απ' το πάτωμα ακούστηκε η ξεψυχισμένη φωνή του μητροπολίτου.

- Κύριε, πού κατευθύνεις τα βήματά μου;
- Σεβασμιώτατε, πάμε στο σκοπευτήριο!

Όλοι το άκουσαν. Είχαν ακούσει τόσες φορές και τόσα πολλά για το σκοπευτήριο. Εκεί φέρνουν τους κρατούμενους - μελλοθάνατους. Τους βγάζουν τα ρούχα και τους εκτελούν βιαστικά, ομάδες - ομάδες. Πολλοί δεν ξεψυχούν αμέσως. Δεν χαλάνε όμως τις σφαίρες. Έτσι ζωντανούς, πληγωμένους, τους ρίχνουν στο λάκκο, πετούν λίγο χώμα βιαστικά, για να μπει πάνω τους ένα άλλο στρώμα εκτελεσμένων. Παρ' όλο που το χώμα από κάτω κινείται, γιατί οι προηγούμενοι είναι ακόμη ζωντανοί. Οι μαύροι κόρακες, γεμάτοι με τους μελλοθάνατους, περιμένουν στη σειρά, γιατί οι επαγγελματίες φονιάδες, δεν προλάβαιναν να τουφεκίζουν και να τους ρίχνουν στο λάκκο. Το πολύγωνο σκοπευτήριο είχε γίνει εφιάλτης.

Άρχισαν να συνειδητοποιούν τί τους περίμενε. Μερικοί έκλαιγαν, άλλοι φώναζαν. Οι ιερείς ψιθύριζαν προσευχές. Ένας λαϊκός φώναξε.

- Όχι, δεν μπορεί. Δεν θα μας αφήσει να φύγουμε. Αφού του έγραψα...

Η φωνή του λεπτού, γεμάτη κακία.

- Εσείς όλοι οι παπάδες είστε σκοτεινές δυνάμεις. Καλά να πάθετε όλοι, όλοι, όλοι. Εγώ δεν είμαι μαζί σας. Ανήκω στον άλλο νέο κόσμο. Ακούστε με εσείς έξω. Είμαι δικός σας, δεν θέλω να είμαι μαζί τους.

Μέσα απ' το σκοτάδι ακούστηκε μια άλλη φωνή.

- Κύριλλε, θα μείνουμε εδώ στη γη μόνο λίγα λεπτά ακόμη.
- Ω, μπαμπά...

Ο π. Αντώνιος προσπάθησε να συγκρατηθεί, να μην ξεσπάσει σε κλάμα. Πίεζε τον εαυτό του. Συνέχισε ήρεμα και αργά να μιλάει στο γιο του, ο οποίος τον είχε αποκηρύξει.

- Παιδί μου, είναι αργά να κατακρίνουμε κάτι. Εσένα δεν θα σε βοηθήσει κανείς. Αν δεν μπορείς να προσεύχεσαι, μην μιλάς. Να οπλιστείς με υπομονή για να αντέξεις αυτή την εκτέλεση. Σε λίγα λεπτά, παιδί μου, θα φύγουμε απ' αυτό τον κόσμο.

Ο μαύρος κόρακας συνέχιζε το δρόμο προς το θάνατο. Οι κρατούμενοι δεν μπορούσαν να σταθούν απ' τις στροφές και τα τραντάγματα. Ο λεπτός έκλαιγε, φώναζε, χτυπιόταν στο σιδερένιο τοίχο. Ο π. Αντώνιος έκλαιγε πνιχτά. Κάποιοι ετοιμάζονταν να διαμαρτυρηθούν. Όμως οι περισσότεροι απ' τους κρατούμενους κατάλαβαν ότι δεν υπάρχει ελπίδα. Ήλθαν οι τελευταίες στιγμές της ζωής τους και θα έπρεπε να προσευχηθούν για όλους. Για τους δικούς τους, για τους φυλακισμένους, για τους μάρτυρες. Να τους δώσει ο Θεός δύναμη να αντέξουν, να υπομείνουν όλα τα μαρτύρια, από τους ανθρώπους αυτούς, που επέλεξαν να υπηρετούν το «θηρίο» και να εκτελούν τα άνομα έργα που τους προστάζει. Καρπός της κακίας των ανθρώπων που φέρουν στο μέτωπό τους τη σφραγίδα του «θηρίου» είναι και αυτό το εφιαλτικό σιδερένιο κουτί που τους έχουν εγκλωβισμένους. Μάρκα του αυτοκινήτου: ΖΕΙΣ, από τα αρχικά του «Εργοστασίου Κατασκευής Αυτοκινήτων Ονόματος Στάλιν». Τί άλλο θα ήταν;

Ξαφνικά από τη γωνιά που στεκόταν στριμωγμένος ο π. Παύλος ακούστηκε η φωνή του διάκου.

- Ευλόγησον, Δέσποτα.

Όλοι οι κρατούμενοι πάγωσαν. Λες και γκρεμίστηκε ο τοίχος και μπήκε μέσα φως. Από τον εξαντλημένο μητροπολίτη ακούστηκε σιγανά και μελωδικά.

- «Ευλογητός ο Θεός ημών, πάντοτε νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων».

Οι κρατούμενοι κοκκάλωσαν. Άρχιζε η προσευχή. Και όχι απλή προσευχή. Η νεκρώσιμος ακολουθία. Μία προσευχή για τους ίδιους, αλλά και για όλους τους βασανισμένους, χτυπημένους, ταπεινούς, ποδοπατημένους, δολοφονημένους.

- «Αμήν. Άμωμοι οι εν οδώ, Αλληλούια.

» Αι χείρες σου εποίησάν με και έπλασάν με...

» Σος ειμί εγώ σώσον με ότι τα δικαιώματά σου εξεζήτησα...

» Ζήσεται η ψυχή μου και αινέσει σε...».

Ο κουφός διάκος, φώναζε δυνατά τις αιτήσεις. Το χτυπημένο στόμα του δεν μπορούσε να προφέρει σωστά τις λέξεις. Στο σιδερένιο κουτί η καθαρή φωνή του φαινόταν σα να είναι φωνή από άλλον κόσμο. Μία φωνή πέρα απ' τα σύνορα.

«Ευλογητός ει, Κύριε, δίδαξόν με τα δικαιώματά σου.

Των αγίων ο χορός εύρε πηγήν της ζωής...».

Όλοι ελευθέρωσαν το δεξί τους χέρι κι έκαναν αργά – αργά με δυσκολία το σταυρό τους. Καθένας ένοιωθε πως η απλή αυτή κίνηση φέρνει μαζί της ένα τεράστιο όγκο προσευχών, δεήσεων, μετανοιών, ελπίδων για τον εαυτό του και τους δικούς του. Και μόνον ο σταυρός του Θεανθρώπου, μπορεί να αντέξει όλο αυτό το βάρος.

«Ευλογητός ει, Κύριε, δίδαξόν με τα δικαιώματά σου.

Οι τον Αμνόν του Θεού κηρύξαντες, και σφαγιασθέντες ώσπερ άρνες, και προς ζωήν την αγήρω, άγιοι, και αίδιον μετατεθέντες, τούτον εκτενώς, μάρτυρες, αιτήσασθε, οφλημάτων λύσιν ημίν δωρήσασθαι».

Όλοι οι κρατούμενοι γνώριζαν καλά τα τροπάρια και τις ευχές της νεκρώσιμης ακολουθίας. Τόσες φορές την τέλεσαν σε κεκοιμημένους. Τώρα όλα αυτά τα λόγια τα έψαλλαν για τους ίδιους. Ο «μαύρος κόρακας» συνέχιζε να τρέχει, να τραντάζεται.

«Εικών ειμί της αρρήτου δόξης σου...».

«Ανάπαυσον ο Θεός τους δούλους σου...».

Με μία φωνή έψαλλαν το κοντάκιο.

«Μετά των αγίων ανάπαυσον, Χριστέ, τας ψυχάς των δούλων σου, ένθα ουκ έστι πόνος, ου λύπη, ου στεναγμός, αλλά ζωή ατελεύτητος».

Μία απότομη στροφή του αυτοκινήτου και όλοι πετάχτηκαν στα αριστερά. Για λίγα δευτερόλεπτα διακόπηκε η ακολουθία. Βρήκαν την ισορροπία τους, πήραν βαθειά ανάσα και συνέχισαν τα αριστουργηματικά τροπάρια του αγίου Ιωάννη Δαμασκηνού.

«Ποία του βίου τρυφή διαμένει λύπης αμέτοχος;

Ποία δόξα έστηκεν επί γης αμετάθετος;

Πάντα σκιάς ασθενέστερα, πάντα ονείρων απατηλότερα...».

Οι φρουροί ενοχλήθηκαν. Άρχισαν να χτυπούν την πόρτα και να φωνάζουν

– Σταματήστε. Τί πάθατε; Πάψτε να τραγουδάτε.

Κανείς δεν μπορούσε να τους σταματήσει.

«Εμνήσθην του προφήτου βοώντος. Εγώ ειμί γη και σποδός και πάλιν κατενόησα εν τοις μνήμασι και είδον τα οστά τα γεγυμνωμένα και είπον. άρα τίς εστι, βασιλεύς

ή στρατιώτης ή πλούσιος ή πένης ή δίκαιος ή αμαρτωλός, αλλά ανάπαυσον Κύριε μετά δικαίων τους δούλους σου, ως φιλόανθρωπος».

Ένας κόμπος ανέβηκε στο λαιμό. Σκέφθηκαν τον ανοιχτό λάκο, τον ομαδικό τάφο. Μετά από χρόνια ποιος θα μπορεί να αναγνωρίσει σε ποιον θα ανήκουν τα «γεγυμνωμένα οστά...».

Ο κουφός διάκος προσπαθούσε με ένταση κάτι να ακούσει να μην χάσει τη σειρά. Διάβασε τον Απόστολο. Στο τέλος όλοι έψαλλαν το Αλληλούια. Τί ήταν αυτό; Δεν ήταν πια ψαλμωδία. Ήταν έκρηξη ενός ηφαιστείου, η δύναμη του οποίου δεν έχει όρια.

«Αλληλούια, αλληλούια, αλληλούια».

Στο στόμα αυτών των αδύναμων, πεινασμένων, ταλαιπωρημένων ανθρώπων οι ήχοι αυτοί της προσευχής έμοιαζαν ανίκητοι. Ήχοι αιωνιότητας.

«Και ήκουσα ως φωνήν όχλου πολλού, ως φωνήν υδάτων πολλών και ως φωνήν βροντών ισχυρών λεγόντων. αλληλούια» (Αποκ. 19, 6).

Η πόρτα άρχισε να χτυπάει. Οι φρουροί φώναζαν.

- Σταματήστε πια...

Η ψαλμωδία σταμάτησε. Έτσι νόμισαν οι φρουροί. Ήταν δυνατόν όμως; Ο π. Παύλος είπε από στήθους το Ευαγγέλιο. Τα λόγια του Χριστού γέμισαν μ' ελπίδα τις πληγωμένες καρδιές.

«Αμήν, Αμήν λέγω υμίν ότι ο τον λόγον μου ακούων και πιστεύων τω πέμψαντί με, έχει ζωήν αιώνιον, και εις κρίσιν ουκ έρχεται, αλλά μεταβέβηκεν εκ του θανάτου εις την ζωήν...».

Είκοσι χρόνια τώρα η αθεϊστική προπαγάνδα βάλθηκε να ξεριζώσει την πίστη, να αποδείξει ότι δεν υπάρχει Θεός, αιωνιότητα, ανάσταση νεκρών.

«Αμήν, αμήν λέγω υμίν ότι έρχεται ώρα, και νυν εστί, ότε οι νεκροί ακούσονται της φωνής του Υιού του ανθρώπου, και οι ακούσαντες ζήσονται...»•

«Δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι», έψαλλαν όλοι οι κρατούμενοι στο τέλος του Ευαγγελίου.

Ξεπετάχτηκε τέτοια δύναμη από μέσα τους, που οποιοδήποτε χτύπημα, οποιαδήποτε εκτέλεση και βασανιστήρια θα ήταν γι' αυτούς μάταιος κόπος.

Ο διάκος άρχισε τις αιτήσεις.

«Ελέησον ημάς ο Θεός...»

«Έτι δεόμεθα υπέρ αναπαύσεως των ψυχών των κεκοιμημένων δούλων του Θεού και υπέρ του συγχωρηθήναι αυτοίς παν πλημμέλημα εκούσιον τε και ακούσιον».

«Κύριε ελέησον, Κύριε ελέησον, Κύριε ελέησον», απάντησαν μ' ένα στόμα.

Ο πεσμένος στο σιδερένιο πάτωμα γέροντας μητροπολίτης συγκέντρωσε τις δυνάμεις του. Άρχισε αργά - αργά τη συγχωρητική ευχή.

«Ο Θεός των πνευμάτων και πάσης σαρκός... αυτός Κύριε ανάπαυσον τας ψυχάς των κεκοιμημένων δούλων σου...».

Όλοι άρχισαν να μνημονεύουν τα ονόματα των μελλοθανάτων και των κεκοιμημένων. Σαν ένα μεγάλο σύννεφο ανέβαιναν ψηλά τα ονόματα των καταδικασμένων, ζωντανών ακόμα, αλλά όλων αυτών που θεωρούσαν τους εαυτούς τους νεκρούς.

-Χριστοφόρου, Φιλίππου, Παύλου, Σεργίου, Φιλαρέτου, Ευσεβίου, Ζωσιμά, Μιχαήλ, Σάββα, Σεραφείμ αρχιερέως...

Μόλις τελείωσαν ακούστηκαν και άλλα δύο ονόματα.

- Αντωνίου ιερέως και Κυρίλλου.

Ο μητροπολίτης συνέχισε.

«.. εν τόπω φωτεινώ, εν τόπω χλοερώ, εν τόπω αναψύξεως, ένθα απέδρα οδύνη, λύπη και στεναγμός...».

Ο μαύρος κόρακας φρενάρισε απότομα. Όλοι έπεσαν μπροστά. Ο μητροπολίτης Σεραφείμ σύρθηκε λίγο στο πάτωμα. Με δυσκολία συνέχισε.

«Ότι συ ει η Ανάστασις, η ζωή, και η ανάπαυσις...».

Όλοι μ' ένα στόμα επανέλαβαν την εκφώνηση. Μέσα σ' αυτό το σιδερένιο κουτί, που έμοιαζε πλέον σα φέρετρο, στριμωγμένοι, σε ατμόσφαιρα αποπνικτική, όλοι αυτοί οι κρατούμενοι κατάλαβαν ότι έφτασε η στιγμή που θα τελειώσει η ματαιότητα του κόσμου. Είχαν την ελπίδα ότι θα περάσουν πλέον σ' έναν άλλο κόσμο αιώνιο και φωτεινό. Ένοιωθαν ότι απ' αυτό το φρικτό σκοπευτήριο θα ξεκινήσει η αιώνια ζωή, η ευλογημένη βασιλεία του Πατρός και του Υιού και του αγίου Πνεύματος, για την οποία τόσες φορές είχαν μιλήσει και είχαν προσευχηθεί.

Η πόρτα του σιδερένιου κλουβιού άνοιξε. Ο φρουρός φώναξε.

- Έξω, ένας - ένας.

Χωρίς να χάσουν την προσευχή τους οι κρατούμενοι άρχισαν γρήγορα και όπως φαινόταν με επιθυμία, να βγαίνουν απ' το μαύρο κόρακα. Ταλαιπωρημένοι, κακοντυμένοι, αχτένιστοι, όμως με μία εσωτερική χάρη να γεμίζει την ψυχή τους, σα να πήγαιναν σε γάμο. «Χαίρωμεν και αγαλλιώμεθα και δώμεν την δόξαν αυτώ, ότι ήλθεν ο γάμος του αρνίου και η γυνή αυτού ητοιμάσεν εαυτήν. Και εδόθη αυτή ίνα περιβάληται βύσσινον λαμπρόν καθαρόν. το γαρ βύσσινον τα δικαιώματα των αγίων εστί. Και λέγει μοι. γράψον, μακάριοι οι εις το δείπνον του γάμου του αρνίου κεκλημένοι...» (Αποκ. 19, 7-9).

Μερικοί έβλεπαν τον γέροντα επίσκοπο που ήταν ξαπλωμένος στο πάτωμα. Μέσα στη νύχτα ξεχώριζε το κεφάλι του με τα άσπρα μαλλιά. Τον κουβαλούσαν τέσσερις ιερείς στα χέρια. Μπροστά πήγαιναν όλοι οι άλλοι κρατούμενοι, αργά σα σε λιτανεία. Ο γέροντας άρχισε την απόλυση.

«Ο και νεκρών και ζώντων την εξουσίαν έχων ως αθάνατος Βασιλεύς και αναστάς εκ νεκρών ... τας ψυχάς των δούλων σου εν σκηναίς δικαίων τάξαι, εν κόλποις Αβραάμ αναπαύσαι και μετά δικαίων συναριθμήσαι.. .».

Και πάλι άρχισαν να ψάλλουν όλοι μαζί:

«Αιωνία η μνήμη».

Η λιτανεία συνεχιζόταν. Οι φρουροί έβριζαν. Τους έβγαλαν σ' ένα χωράφι, το έδαφος παγωμένο, το χιόνι κρύσταλλο. Εκεί υπήρχε ένα πρόχειρο στέγαστρο όπου κάθονταν οι δήμιοι του εκτελεστικού αποσπάσματος. Ο υπεύθυνος αξιωματικός με το πιστόλι στο χέρι φώναξε:

- Γδυθείτε όλοι!

- «Δεύτε τελευταίον ασπασμόν, δώμεν αδελφοί...», έψαλλε δυνατά ένας ιερέας. Και όλοι με δάκρυα χαρμολύπης άρχισαν να ασπάζονται ο ένας τον άλλον. Οι φρουροί τα έχασαν. Δεν το είχαν ξαναδεί αυτό. Στον επικεφαλής αξιωματικό έτρεξε ο Κύριλλος. Μία ύστατη προσπάθεια μήπως...

- Σύντροφε αξιωματικέ, είμαι τυχαία εδώ πέρα. Θέλω να ζήσω. Δεν είμαι μαζί τους. Ανάλγητος ο αξιωματικός σήκωσε το πιστόλι του και τον πυροβόλησε στο κεφάλι. Έτσι είχε μάθει απ' το μεγάλο δάσκαλό του, τον Ντζερζίνσκι, που συμβούλευε: «Ο καλύτερος τρόπος να σωπάσει κάποιος είναι μία σφαίρα!». Κοντά στον Κύριλλο

που έπεσε νεκρός έτρεξε ένας κοκκαλιάρης, μελανιασμένος απ' το κρύο.

- Πίσω, φώναξε ο αξιωματικός.

- Είναι ο γιος μου!

Συνεχίζοντας την προσευχή του ο π. Αντώνιος άρχισε να βγάζει τα ρούχα από το λεπτό κορμάκι του γιου του. Τον πήρε στα χέρια, τον έσφιξε στην αγκαλιά του, σαν να ήθελε να τον ζεστάνει.

- Εμπρός.

Οι δήμιοι στέκονταν με τα ντουφέκια στη σειρά απέναντι από τους γυμνούς, μελανιασμένους απ' το κρύο κρατουμένους.

- Εμπρός, κουνηθείτε.

Οι κρατούμενοι προχωρούσαν δίπλα από το φρεσκοσκεπασμένο, μακρόστενο λάκκο. Τα γυμνά τους πόδια σκόνταφταν και γλιστρούσαν στην παγωμένη γη.

- «Του Κυρίου η γη και το πλήρωμα αυτής, η οικουμένη και πάντες οι κατοικούντες εν αυτή. Γη ει και εις γην απελεύσει», ψέλισσε αργά ο επίσκοπος που τον κρατούσαν οι εν Χριστώ αδελφοί του. Μερικοί είχαν δυνάμεις και περπατούσαν μόνοι τους, μερικοί βοηθούσαν τους πιο αδύνατους. Ο κουφός διάκος περπατούσε τελευταίος από πίσω. Μαζί με τα ρούχα του έβγαλαν τις γάζες και η πληγή του τον πονούσε φοβερά. Έφτασαν στην άκρη του τεράστιου λάκκου. Τα σκελετωμένα γυμνά σώματα έτρεμαν. Τα στόματα χτυπούσαν δυνατά.

- Προσοχή. Με το πρόσωπο στο λάκκο!

- Αιωνία η μνήμη, έψαλλαν όσοι μπορούσαν.

Γύρισαν προς το λάκκο. Δευτερόλεπτα τους χωρίζουν απ' την άνω Ιερουσαλήμ. Τα μάτια της ψυχής βλέπουν πλέον «ουρανόν καινόν και γην καινήν... και την πόλιν την αγίαν Ιερουσαλήμ...

Και ήκουσα φωνής μεγάλης εκ του ουρανού λεγούσης. Ιδού η σκηνή του Θεού μετά των ανθρώπων, και σκηνώσει μετ' αυτών και αυτοί λαός αυτού έσονται και αυτός ο Θεός μετ' αυτών έσται, και εξαλείψει απ' αυτών ο Θεός παν δάκρυον από των οφθαλμών αυτών, και ο θάνατος ουκ έσται έτι, ούτε πένθος, ούτε κραυγή, ούτε πόνος ουκ έσται έτι... Εγώ τω διψώντι δώσω εκ της πηγής του ύδατος της ζωής δωρεάν» (Αποκ. 21, 1-7).

«Μνήσθητι ημών, Κύριε, εν τη βασιλεία σου...».

Τα όπλα κροτάλιασαν.

Αυτοί οι παγωμένοι σκελετοί δεν αισθάνονταν πια ούτε τα χτυπήματα στο κεφάλι και στην πλάτη, ούτε άκουγαν τους πυροβολισμούς, ούτε ένοιωθαν τον πόνο της πληγής και τη φοβερή ψύξη της παγωμένης γης. Έφυγαν ψάλλοντας. Τα σώματά τους έπεσαν κατευθείαν στο μεγάλο λάκκο. Οι δήμιοι δεν προλάβαιναν να ρίξουν λίγο χώμα. Ήδη είχε έλθει και ο επόμενος μαύρος κόρακας με την επιγραφή: «ψωμί».

«Μετά ταύτα είδον, και ιδού όχλος πολύς... εστώτες ενώπιον του θρόνου και ενώπιον του αρνίου, περιβεβλημένους στολάς λευκάς... Και είπε μοι. ούτοι εισίν οι ερχόμενοι εκ της θλίψεως της μεγάλης, και έπλυναν τας στολάς αυτών και ελεύκαναν αυτάς εν τω αίματι του αρνίου... το αρνίον το αναμέσον του θρόνου ποιμανεί αυτούς και οδηγήσει αυτούς επί ζωής πηγάς υδάτων, και εξαλείψει ο Θεός παν δάκρυον εκ των οφθαλμών αυτών» (Αποκ. 7, 9-17).

* Σολοφκί. Πρόκειται για μία συστάδα νησιών στη Λευκή θάλασσα. Στο μεγαλύτερο νησί, τον 15ον αιώνα κτίστηκε το μοναστήρι της Μεταμορφώσεως και στα γύρω νησιά πολλές σκήτες. Το 1923 το μοναστήρι μετετράπη σε «στρατόπεδο αναμορφωτικής εργασίας». Στο τέλος της δεκαετίας του '20 ο ευλογημένος αυτός τόπος μετετράπη σε κολαστήριο. Αμέτρητοι κρατούμενοι βασανίστηκαν με απάνθρωπες μεθόδους και εκτελέστηκαν. Απ' το Σολοφκί ξεκίνησαν και όλα τα άλλα στρατόπεδα με αποτέλεσμα η αχανής Σοβιετική Ένωση να μετατραπεί σε «Αρχιπέλαγος Γκουλάγκ», σύμφωνα με το χαρακτηρισμό του Σολζενίτσιν. Το 1995 εγκαταστάθηκαν οι πρώτοι μοναχοί και άρχισε πάλι η μοναστική ζωή σ' αυτό το μαρτυρικό τόπο. Κάποιοι χώροι του μοναστηριού έχουν μετατραπεί σε μουσείο ήδη από τη Χρυσωτική περίοδο της αποσταλινοποίησης. (Περισσότερα μπορεί ο αναγνώστης να διαβάσει στο έργο του Α. Βολκώφ, Μια χούφτα στάχτη, εκδ. «Ακρίτας», 2002).

ΠΗΓΗ: "ΕΧΘΡΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΑΝΣΙΜΩΦ

Εκδόσεις: "ΑΡΧΟΝΤΑΡΙΚΙ" impantokratoros.gr